

Leto XIX.

V Ljubljani, maj, juni 1916.

Št. 5, 6.

Čebelarska opravila.

Blatačan.

c) Čebelarja srečni dnevi.

Pomlad je prišla, nebeška deva,
po zemlji trosi svoje dari:
Vse klije, cvete in zeleni,
iz trave zelene glavice mlade
vijole, zlatice, kresnice molé;
po njih se trudi vesela,
medu nabira bučela,
in pisane ziblje metulj peruti.

(J. Stritar.)

Kako si vendar lep pomladni dan! — Ustvarjajoča moč pomladi se pojavi v vsakem bitju s čudovito popolnostjo in čarobno lepoto. Komur je tajinstvenost in svetost narave tuja, poglobi naj se v čudesno kraljestvo čebel; tam bo čital debelo knjigo, pisano po Stvarniku vseh bitij samem.

Roj! Kako preprosta, kratka beseda, a vendar je pojav, ki ga izraža, cela kita čudesov in skrivnosti, izvirajočih iz sile, tvoreče se po večnem ukazu Stvarnikovem. Ta sila, učenjaki jo nazivljejo »živlensko energijo«, pa je podarjena zopet v prosto uporabo najpopolnejšega bitja — človeka. Na nas je ležeče nakopičeno in vedno rastočo silo čebelne družine, pojavljajočo se v rojih, oziroma nabiranju strdi, pravilno izrabiti. Po tem se ravna naše čebelarjenje.

Odločiti se je treba na podlagi danih razmer za čebelarjenje na roje ali na med. Včasih je tudi oboje potrebno, v kolikor je pač eno od drugega odvisno.

Rojenje.

Lenobe svoje se sramujem,
ko delo vaše ogledujem;
lenuh, sem pridi se učiti!

Zdrava in močna družina z mlado rodovitno matico se tako pomnoži, da postane panj pretesen. Stara matica zapusti z enim delom

čebel panj, da si poišče novo bivališče: panj roji. Potom rojenja se razdeli čebelna družina v dve družini. Navadno rojijo čebele koncem majnika in mesca junija, torej za časa glavne paše. Od kakovosti plemenjaka in paše je odvisna kakovost rojev; po plemenjaku pa se ravna tudi število. Najlepši roj je navadno prvec, a ima staro matico, dočim je drugčeva matica mlada. Raditega je drugi roj krepkejši in vztrajnejši. Da pa dobi roj obe dobri lastnosti, treba prvcu odvzeti matico in roj vrniti. Čez 9—10 dni dobimo drugca, ki je še lepši od prvega in ima mlado matico. Odvzeto matico tudi lahko porabimo drugod, ako je šele leto stara, ali jo pa imamo pripravljeno za osirotel panj, kateri je izgubil pri prašitvi svojo matico.

Več nego dva roja plemenjaku škodujeta, zakaj tretji je slab in porojenec nič boljši. Vrhutega porojenec ne more izrabiti časa paše vsled pomanjkanja čebel delavk. Ta ostane vsled pomanjkanja hrane siromak! V slabih letih celo drugec ni umesten, in se mora čebelar zadovoljiti z enim rojem. Pogosto je treba združiti drugce, da dobimo vsaj eno pošteno ljudstvo. Čebelar-začetnik ima z obilnoštevilnimi roji posebno veselje. Ravnotako veliko razočaranje ga čaka slej, zakaj polovica rojev niti ne doživi prihodnje pomladi in če že, poseči je moral čebelar globoko v žep — za pitanje.

Pravilno oskrbovani plemenjaki dajo lepe roje, dočim dobimo od slabičev zopet le slabiče, naposled pa oslabi še porojenec.

Gojiti roje ima pomen za one čebelarje, ki roje brez truda lahko prodajo; za druge je obilica rojev navadno — izguba. Ti naj vendar čebelarijo na med!

Po stari navadi ostanejo roji za pleme, dočim porojence na jesen poduše. Li ni škoda mlade, oplojene matice, dočim ima roj staro? Ta nedostatek se seveda tako dolgo ne bo odpravil, dokler čebelarji ne bodo prenehali z morenjem čebel. Raditega je brezmatičnost kmečkih panjev vsakdanji pojav.

Roje rabi tudi tisti, ki hoče zamenjati kmečke panji z onimi s premakljivo stavbo. Za take panji je treba posebno močnih rojev. Doseže jih, ako združi po dva, tri roje, slabiče. Čebelar-začetnik navadno ne vpoštevata tega, dokler ne plača svojeglavnosti s precejšnjo škodo.

»Pa le ne poslušati, vsak vse sam izkušati!«

Roju, ki ga vsadiš v panj s premakljivo stavbo, ne daj več medsten, nego jih lahko zasede. Roj sedi kaj rad še nekaj dni v grozdu; preveč okvirjev kvari. Zatorej često ne sede na mesto, kamor vstavimo satnike ali medstene, marveč prične delati po svoje. Razvoj rojev posebno pospešimo, ako jim dodamo cele medstene. Le ako je dobra letina, zadostujejo začetki ali polovične medstene. Često pa imamo potem mnogo trotove stavbe.

Roja ne smemo prepustiti samemu sebi, marveč moramo ga pitati, da ne zaostane, ako je slabo vreme ali pa paša preneha. Osirotelemu je treba dodati oplojeno matico ali mu pridružiti kakega slabiča. Pri pro-

jencih in rojih z mlado matico opazujmo, če se je matica srečno oprasila. Poznamo to na novi zalegi, ki jo najdemo ob ugodnem vremenu že tekom osmih dni, pri slabem slej.

Pri panjih s premakljivo stavbo je treba izdelovanje satnikov, oziroma medsten nadzorovati. Ako zamudimo dodati medstene, prilepijo čebele nove sati takoj na strop panjů, včasih tudi povprek, tako da te boli srce, ko moraš iztrgati lepe sate z zalego. Poglej zatorej začetkoma večkrat v tak panj! Kako se stavba polagoma razširi, je bilo v zadnji številki opisano.

Da rojev, ki jih mislimo dati v panj s premakljivo stavbo, ne vsadimo takoj v njega, ampak prej v kak lahek panjič, vé menda itak vsak začetnik. Zvečer ali zjutraj zgodaj vsuj nato roj v panj, ali pred panj, v katerem so že vstavljeni sati. Čebele marširajo nato same lepo v panj.

Drugi roj zabranimo, če porojenca in roj zamenjamo. Stare čebele porojenca zlete potem k roju, mlade, ki ostanejo, pa ne mislijo več na roj. V tem slučaju je treba porojencu pokladati vode (tudi lahko strdene vode), dokler ne začne izletavati mladi zarod. Z izrezavanjem matičnjakov se včasih doseže tudi isto, a to opravilo je težavnejše; laglje je, matičnjake koj po roju izrezati in roj vrniti. Matičnjake seveda lahko porabimo drugod, ako smo jih pazljivo izrezali in ne poškodovali.

Delati umetne roje čebelarju-začetniku ni priporočati, ker si lahko pri tem delu več škoduje, nego koristi.

Čebelarjenje na med.

Obirajo ajdo nedolžne tatice,
čebelarjem pa nosijo debele mošnjice.

(V. Vodnik.)

Porojeni panj ima le malo čebel delavk, ki so še vrhutega zaposlene v panju pri zalegi, torej nimajo časa izletavati na pašo. Tako je pač izkušnja potrdila, da panji, ki rojijo med pašo, ne naberejo mnogo medu; v slabih letih skoraj nič in kar ga, porabijo ga za obilo zalego. Čebelar pa ima le — upe, naposled še teh ne! Tudi roj ne nabere mnogo strdi vsled posla s stavbo; največkrat niti toliko, kot rabi sam za zimo. Od tega pičlega pa naj še da desetino čebelarju! Medu bomo pričebelarili le, ako zabranimo rojenje, in mnogoštevilne čebele, ki si jih ohranimo, se potem lahko v obilnem številu udeležujejo nabiranja strdi. Zabraniti roje in izrabiti pašo pa moremo le v panjih s premakljivo stavbo, s panji, ki so nalašč v to svrhu napravljeni in preizkušeni. S temi panji čebelicam tudi prihranimo ogromno dela s stavbo. Za kilogram voska porabijo — deset kilogramov strdi! Vrhutega je čas, ki ga za stavbo potrebujejo, za izlete na pašo izgubljen.

Kako čebelariti v takih panjih, bere vsak začetnik itak v »Čebelarju«, ki se povsem ozira na Žnidaršič-Albertijev panj, razširjen po Slovenskem. Posebno debata, povzročena po gospodu Podgorniku, je rodila mnogo dobrega. Nikdo ni hotel prej opisati opravljanja teh panjev,

in začetniki so bili navezani na lastne izkušnje. Vsak čebelar-veščak je skrival svoje izkušnje, kot bi bile patentirane, in drugemu ni privoščil trohice medu. Da, niti gospod Žnideršič, izumitelj panjů, ni prav nič razkril tajnosti čebelarjenja.¹ Enako koristnih debat bi bilo še več treba, ker ob enakih prilikah kaj rada izdrkne marsikatera skrbno hranjena tajnost. Saj pravi pregovor: »Kjer se dva tepeta, se tretji gosti!« Ti pa smo mi, čitatelji »Čebelarja«.

Tudi pri kmečkih panjih se da zabraniti roje ter tako uspešneje čebelariti na med s tem, da položimo na panj, ki hoče rojiti, drug panj brez dna, opremljen s satjem. V strop spodnjega panjů izrežemo za dlan veliko luknjo, skoz katero gredo čebele od spodaj v nastavek. Navadno se porabi za nastavek panj s stavbo, ker je v nastavek brez satov spraviti čebele le težko. Takih panjev ima vsak čebelar nekaj, ker še vsako zimo pogine kak slab roj. Seveda mora biti satjě čedno in ne že premreženo od moljev. Sate v nastavku pokropi s strdeno vodo, ali pa deni nekaj čebel iz spodnjega panjů v nastavek, pa se ti navadijo na novo bivališče. Tudi majhen roj lahko denemo v nastavek, samo matico mu moramo odvzeti prej. Kmalu se bo sprijaznil s sosedom.

Vsekako bi se čebelarji s kmečkimi panji lahko bolj pečali z nastavki v lastni prid. Sčasoma pa bi dobili veselje tudi do panjev s premakljivo stavbo, katerih se tako bojé.

»Obilo rojev, slaba ljudstva, malo medu«, to si naj napiše vsak čebelar-začetnik na čebelnjak, da se tako obvaruje prevare.

Točenje medu.

Po trudu počitek,
po delu užitek.

Ko se bo nagibal rožnik h koncu, se bode svetila v krajih z letno pašo po satih že strd. Nikar pa ne poseži že po točilu, ampak čakaj, da je tretjina vsakega satnika že zadelana. Najbolj gre točenje izpod rok, ako točimo v času, kadar so čebele na paši, da nas ne nadlegujejo pri odjemanju satov. Iztočene sate takoj zopet vstavimo: Po končanem delu postavimo točilo v grmovje blizu čebelnjaka, kjer jo čebele osnažijo. Med tóči najprej v večje posode, pokrij jih ter postavi na solnčen kraj, kjer se popolnoma izčisti. Voščine, ki stopijo na površje, nato lahko posnameš ter porabiš za pitanje. Očiščeni med šele spravimo v pripravljene posode, kjer počaka — kupce. Dal Bog, da bi bilo veliko število in velikih posod polnih strdi, kupcev na strd je dovolj! In cena letošnjega medu? Bodemo li čebelarji prodajali med po stari ceni — 3 K, ko so se vendar vsi izdelki tako podražili, najbolj pa živila? Ker je poraba sladkorja omejena, rabili bodo torej raje, kakor nekdej, za oslajenje mesto sladkorja strd, ne pa je prodajali po tako nizki ceni.

¹ Si prezrl, prijatelj! Še slike so bile v dotičnem Žnideršičevem članku.

Ponekod pa se bodo tedaj šele pripravljali na glavno pašo ter peljali čebele na pašo v ajdo. Za to treba seveda močnih, razvitih plemenjakov; slabič ostane bolje doma!

d) Obnovljenje matic.

Zdaj je čas, da skrbimo za mlade matice, bodisi s tem, da sprejmemo nekaj majhnih rojčev, ali pa, da si matice nalašč zredimo. Matice, ki ne zalegajo pravilno, nadomestimo z dobrimi; takisto prestare.

Sedaj v času rojev si preskrbimo prav lahko matičnjakov, iz katerih zredimo na lahek način matice in si tako obnovimo matice. Slabiču odvzamemo matico. Takoj bo pričel nastavljeni matičnjake. Te odstranimo vse, namesto enega pa pritrdimo dobremu panju odvzet, na pol zrel matičnjak. Čebele ga takoj lepo pritrdijo, in v kratkem izleze matica, ki je v nekaj dneh oplojena; z njo lahko zamenjamo staro matico. Tako si priredimo več matic in tudi slabiče pritegnemo k delu. Nato slabiče pridružimo drugim panjem. Najpripravnejši za rejo so seveda panji s premakljivo stavbo. Kdor se hoče z rejo matic resno pečati, naj si naroči zvezek: Izrejevanje matic, c. kr. kmetijska družba kranjska. Cena 1 K.

e) Snaga po čebelnjaku in panjih.

Red in snaga, sta vsakemu ljuba, draga.

Golazen se posebno sedaj pridno redi na dnu panjev. Zvečer obletava večša plaho panji in išče prilike se vtihotapiti neopažena v hram. Sicer ljubijo čebele snago, a vsega tudi ne zmorejo same. Rabi torej pridno strguljo in ne pusti, da onečašča dom grda golazen. Tudi pajčevina ne spada v čebelnjak. Ponekod je vsled zapaženja čebelnjak kot svinjski hlev; skoraj bi rekel še grši! V tej tvarini se posebno redi golazen. Proč z njo, in čebele bodo teh nadležnežev rešene. Umevno, da morajo panji biti v tem času dobro pokriti, ker sicer preneha matica polagati zalego. Dokler je zalega v razvoju, morajo ostati panji odeti.

»Ne samo do prağa, ven čez prağ nesnağa!«

Po vsakem opraviu pri čebelah pa svinčnik v roke in zaznamuj v zapisniku raznoterosti, kakor: dan rojev, starost matic, dan točenja medu, dan prevešanja, plodovitost matic itd. Vsak panj ima v zapisniku svojo stran, kjer dostavimo vsako leto razne pripombe.

Darujte vojaškim bolnišnicam nekaj medu letošnjega pridelka. S tem storite veliko patriotično delo.

Sladkor v čebelarstvu.

A. Žnideršič.

Sladkor se mi zdi za napredno čebelarstvo skoraj tako važen, kakor premakljivo satje, trčalnica, matična rešetka in umetno satje. Za to svojo trditev navajam sledeče dokaze:

1. S sladkorjem krmimo, ako nimajo čebele v slabih letih dovolj zimske zaloge, krmimo pa tudi roje, ako nimamo zanesljivega pitanca.

2. S sladkorjem krmimo lahko čebele nele pozno v jeseni, ampak tudi vsak čas pozimi. Krmimo jih pa tudi lahko podnevi; seveda le s čisto raztopino, brez primesi medu in le močnejša ljudstva.

3. Pri krmljenju s sladkorjem ni nevarnosti, da bi zanesli v čebelnjak kužno bolezen, kar se drugače lahko zgodi, ako kupujemo pitanec.

4. Za razpošiljanje rojev in matic je sladkor nenadomestljiv, ker se po njem ne razburjajo čebele tako, kot po medu.

5. Marsikatera kakovost medu je čebelam škodljiva kot zimska hrana. Potrebno je tak med nadomestiti s sladkorjem.

6. Izkušnje mnogih let so pokazale, da se čebele na sladkorju počutijo prav tako dobro čez zimo in se spomladi razvijajo prav tako dobro, kakor če bi imele najboljši med.

7. Sladkor imamo v mirnem času vedno in povsod na razpolago.

8. Sladkor je znatno cenejši, kakor pitanec.

9. Ako odvezamemo čebelam v jeseni del zaloge ter jo nadomestimo s sladkorjem, napravimo dobiček.

Freudenstein, urednik čebelarskega lista »Neue Bienenzeitung«, trdi, da je bil on prvi, ki je na raznih shodih nasvetoval čebelarjem krmljenje s sladkorjem. Na Nemškem pravijo temu možu »sladkorni apostol«. Pa ne zaraditega, ker je učil krmljenje s sladkorjem, marveč vsled tega, ker je hotel, da bi čebelarji dajali čebelam sladkor in bi ga potem pridobivali iz panjev kot med. Utemeljeval je ta svoj nasvet s trditvijo, da je nektar, ki ga naberejo čebele po cvetju, ravno taka sladka tekočina, kot je raztopljeni sladkor, in da morajo čebele enega in drugega invertirati, da napravijo iz njega med.

Tudi velike gospodarske koristi je obljuboval čebelarjem od takega medu. Nemčija je uvažala tedaj ogromne količine medu iz Amerike; tovarne umetnega medu so rastle kakor gobe po dežju, letine so postajale vsled racionelnejšega obdelovanja zemlje z nemedječimi rastlinami vedno pičlejše, — zakaj si ne bi čebelarji ustvarili novega vira dohodkov — je dejal. Ako krmimo kravo s senom in otrobi, da dobimo od nje mleka, zakaj ne bi čebel krmili s sladkorjem, da nam delajo med! A mož ni našel zaslombe, nasprotno, izzval je vihar v čebelarskih krogih. Odločno so ugovarjali, da bi vsebovala sladkorna raztopina iste snovi, kakor nektar. Hudovali so se nad njim, ker hoče spraviti čebelarje v slab glas. Kdo bo zaupal čebelarju, ki dela iz sladkorja med! Potem je predlagal, da naj bi se označevalo med, ki se dobiva iz sladkorja, kot sladkorni med, nasproti naravnemu medu; a tudi to ni

obveljalo. Končno je pisal v svojem glasilu, da se med, ki se pridobiva iz sladkorja, lahko razloči, ako se ga je pitalo v velikih količinah, ker ga čebele v naglici ne morejo predelati, kot predelajo nektar, ako se pa krmi v malih količinah, da ga pravilno predelajo, se delo ne izplača, ker gre preveč sladkorja v izgubo.

Na ta način se je končalo poglavje o pridobivanju medu iz sladkorja.

V kaki raztopini naj se klade čebelam sladkor?

Večinoma se priporoča v jeseni v razmerju 1:2 ali na liter vode po 2 kg sladkorja; spomladi pa 1:1 ali na liter vode po 1 kg sladkorja. Po izkušnjah, ki smo jih imeli na naših čebelnjakih, je raztopina 1:2 za jesensko dopolnilno krmljenje, pregosta. Pri nas se krmi v razmerju 1:1. Poizkušali smo že dvakrat z gostejšo raztopino, a vsakikrat nam je kandiral sladkor v celicah čez zimo. Spomladi je ležalo vse polno sladkornih mrvic na dnu panjev.

O katerem dnevnem času naj se krmi?

Najzanesljivejše je krmiti zvečer, ko prenehajo čebele letati. Krmi se lahko tudi med dnevom, zlasti ako se krmi odzgoraj, kar čebele tako ne razburi in tudi roparice nimajo tako lahkega dostopa. Pri močnejših ljudstvih pa se roparic itak ni bati.

V katerem letnem času naj se krmi?

Dokler smo morali krmiti v jeseni med, je bilo potrebno krmiti v septembru, tako da so ga čebele še lahko pokrile; odkar pa krmimo s sladkorjem, ne škoduje, ako krmimo v septembru, oktobru ali pa tudi še v novembru. Sladkor se ne skvari, ako ostanejo tudi celice odprte. Med zimskim počitkom krmi naj se s sladkorno pogačo. Sladkor se zmelje v drobno moko, ali pa se že tako kupi gotovo. V loncu segreje se dobrega pitanca, ne da se pusti vreti. Moko se prisiplje pitancu toliko časa, dokler se pusti v loncu mešati. Nato se vzame testo iz lonca, ter se ga gnete na deski in prisiplje moke, dokler ne postane prav trdo. Pogačo se zavije v pergamentni ali drug dober papir, prevrta s svinčnikom par luknjic in jo položi v panj nad čebelno gnezdo ter vse dobro odene. V skrajni sili se da čebele rešiti pogina, ako se jim položi kose sladkorja nad zimsko gnezdo.

Kak sladkor naj se krmi?

Svoječasno so nasvetovali krmiti le s kandisovim sladkorjem. Te vrste sladkor je najdražji. Izkušnje pa so pokazale, da ni nobeden sladkor škodljiv. Navadni sladkor, kot se ga porablja v gospodinjstvu, je sicer čiščen z ultramarinom, a škodljiva snov ostane v sladkorju v tako neznatni množini, da ne more škodovati. Kristalni sladkor, kakršnega daje vlada čebelarjem, ne vsebuje ultramarinove modrine in je

bil prejšnji čas vedno okrog 5 kron pri kvintalu cenejši. Večkrat so se že delale poizkušnje s surovim sladkorjem. Ta sladkor je najcenejši, ker ni izčiščen (rafiniran). Barve je rdeče. Vsebuje sicer nekatere soli, ne ve se pa, ako so čebelam škodljive ali ne. Na Ogrskem so pred par leti dobili od vlade nezadačen surov sladkor. Krmili so z njim čebele v jeseni. Drugo leto so čebelarji poročali, kako je prijal čebelam. Večina je dosegla prav dovoljen uspeh, nekateri pa so tožili, da so čebele slabo prezimile; postale so grizave. Letos so nekateri čebelarji vprašali na uredništva raznih čebelarskih listov, ako se more brez škode krmiti surov sladkor. Za pomladno zasilno krmljenje se ga je povsod priporočalo, ker morejo čebele v tem času vsaktere škodljive snovi izločiti.

Mi smo letošnjo pomlad tudi napravili poizkus s takim sladkorjem. Opazili nismo drugega, kot da ga niso čebele tako rade jemale, ako-ravno smo krmili od spodaj.

Ako se sladkor kuha ali ne, je popolnoma enako, more se ga raztopiti tudi v mrzli vodi. Posnemanje pen nima nobenega pomena. Tudi ni verjetno, da bi komu pomirale čebele, ako je krmil z nekuhanim in neposnetim sladkorjem. Ako krmimo šibka ljudstva, in to v času, ko je tak mraz, da ne morejo čebele do krme, potem je dobro, ako jim damo prav toplo krmo. Freudenstein pravi, da daje čebelam popolnoma vročo krmo; škode ni opazil.

Sladkorna raztopina v razmerju 1:1 se nam skvari, ako jo pustimo predolgo stati, ker prične kipeti, kakor mlado vino. Gostejša raztopina, n. pr. 1:2, se pa da shraniti, a rada kandira. Ako primešamo sladkorni raztopini medu, se ne more zgoditi, da bi se med ločil od sladkorja, kakor si je razlagal neki čebelar, ko je opazil, da mu je taka mešanica pričela v steklenici kandirati.

Končno ne smem pozabiti opozoriti čebelarjev na množino, ki pride čebelam v dobro, ako krmimo s sladkorjem. Tuintam čitam še vedno, da ostane čebelam 2 kg zaloge, ako se da 1 kg sladkorja in 1 liter vode. Raztopina res toliko tehtata, a čebelam ga toliko ne ostane. Nekaj vode morajo izločiti, da ga napravijo tako gostega, kakor je med, ki ima le 20% vode, razen tega ga porabijo nekaj v svojem životu za invertiranje. Od 2 kg raztopine 1:1 naj se ne računuje več nego 1 kg, to je teža skadkorja samega.

Večkrat se priporoča sladkor invertirati, da se prihrani delo čebelam. Invertacija se pravi v kemiji potom razredčenih kislim pretvoriti surovi sladkor v grozdni in sadni sladkor. Ta proces se izvrši v čebelnem želodčku s pritokom mravljične kisline, mi pa napravimo to lahko umetnim putem. Prej so kemiki trdili, da je treba sladkorno raztopino 1:1, potem ko se ji je dodalo 1 g kisline vinskega kamna, mravljične kisline ali citronove kisline, kuhati več ur pri visoki temperaturi, sedaj pa pravijo, da zadostuje kuhanje pri temperaturi 70° C skoz 15 minut. Ako postane tekočina med kuhanjem toplejša, ne škoduje. Kis-

lino je treba v posebni posodi na vodi raztopiti, preden se jo prilije sladkorni raztopini. Navadni sladkor obstoji še vedno iz surovega sladkorja, akoravno je rafiniran, med pa ga vsebuje le prav malo, nekateri več, drugi manj. Med analizami, ki jih je nekaj časa delalo centralno društvo za čebelarje na Dunaju in jih priobčevalo v svojem glasilu, ni vseboval le med, ki smo ga od nas poslali in pa med iz Trviža v Istri nikakega surovega sladkorja. Uredništvo je pripomnilo, da se gotovo pri nas sladkorja ne pita, ker imamo tako čist med. Seveda ni bilo to sklepanje pravo. Vzrok bo iskati v našem cvetju, ki je povsem drugače pri nas na Krasu, kot v drugih krajih.

Ako se z invertiranjem dosežejo res kaki uspehi, ne vem, reči pa moram, da se čebele zelo izčrpajo vsled krmljenja z neinvertiranim sladkorjem.

Sladkor je pravzaprav konkurent medu, a v zadnjem času se ga čebelarji vedno bolj poslužujejo, tako da nam postaja iz škodljivca dobrotnik.

Pišimo stvarno!

(Konec.)

Čebelam je v korist tako kremenje radi tega, ker pravilno kuhani sladkor ne dela čebelam nobene žeje, in ni v panju skoraj nič mrtvih čebel in tudi skoraj nič nesnage. Splošno je znano, da naravni med, zlasti pa gozdni, zelo žeja. Čebele silijo po vodo, ker so žejne. Pozimi so priprte, mraz nastane, žejne čebele stojé pri vhodu, želijo piti, pa otrpnejo in poginejo. Leta 1911. sem jim pustil veliko naravnega medu. Spomladi pri prvem izletu sem jih kontroliral. Našel sem še prav veliko medu, ali o groza! več ko polovica čebel mi je poginila, ne za lakoto, marveč za žejo. Žalosten sem jih z grebljico strgal in snažil iz panjev. Nisem bil samo jaz tako nesrečen, tudi drugi čebelarji so tožili. In v »Čebelarju« se je bralo: »Gozdni med je za prezimovanje slab, letos je veliko mrtvic.«

Neštetokrat sem bral priporočilo, da je ajdov med najboljši za plemenjake in prezimovanje. Ako bi bile čebele tako umne in ubogljive, da bi nabrale dovolj ajdovega medu za zimo, bi nam bilo to zelo ljubo; pa ni tako. One nosijo pri dobri letini vse vprek in navzkriž: ajdovega, cvetnega, lipovega, gozdnega in drugega medu. Kdo naj to izbira? Pri slabi paši pa še tega ni!

»Pa bi bil svoje čebele za zimo preskrbel z vodo in jih napojil, pa bi ne pomrle,« mi bo kdo s pomilovanjem zatrobil na uho. Prijatelj, to je prav hitro rečeno, a težko storjeno. Pozimi v hudem mrazu napajati čebele, to ne gre. Takrat je najbolje čebele puščati na miru. Čemu to vznemirjenje, delo in trud, ko imamo preprost pripomoček zoper žejo čebel. Ta je, vzeti čebelam med in jih nakrmiti s sladkorjem.

Še eden tehten in važen vzrok imamo, ki zahteva jemati čebelam med in jih krmiti s sladkorjem. Znano je, da med kristalizuje. Na mrzlem postane trd skoraj kot kamen.

Lani spomladi sem dal na gorko dva lonca kristalizovanega medu, da bi se polagoma ogrel, ker se ni dal rezati. Cel dan sem ga imel v gorki kuhinji, a se ni zmenil za toploto. Zvečer sem postavil oba lonca na zmerno gorko peč, a drugi dan sem našel oba lonca razpočena. Isti proces se zgodi v panju čebelam. O mrazu se stisnejo čebele skupaj, da lažlje ohranijo toploto in se grejejo. Zasedeni med použijejo, potem se polagoma pomikajo za medom po satovju.¹ Šibki panji zasedejo malo prostora, ker je malo čebel. Ko použijejo med na prvih satih, se pomaknejo na drugega z medom. Ta je bil prej nepokrit in vsled mraza je postal med trd, ko kamen. Ker se ne dá med hitro segreti in otajati, lačne čebele umrjejo na medu za lakoto. To se ne zgodi v močnem plemenjaku, pač pa prav pogostoma v slabičih. Kdo še ni slišal tarnati čebelarjev: »Tega ne morem razumeti, da so mi pomrle čebele v panju, kjer je še polno medu.«

Naravni med zadelajo čebele s precej debelo voščeno skorjico. Menda ga hočejo s tem zabraniti kristalizovanja, ker sladkorja ne pokrivajo. To voščeno pokrivalo pozimi odprejo, med použijejo in razgrizene voščene luščine mečejo na dno panjů. To je hrana za večče. Lani sem jim pobral ves med in jih nakrmil s sladkorjem. Spomladi ni bilo na dnu panjev skoraj nič nesnage. Letos sem dobil precej nesnage na dveh, ker sem jim pustil jeseni nekaj medu.

Ako pomislimo, da čebele prav dobro prezimijo na samem sladkorju čvrste in popolnoma zdrave, ne bomo več imeli pomislekov proti temu. Saj se nam izplača jeseni trud in delo, vzeti jim med in jih nakrmiti s sladkorjem, ker je med dražji od sladkorja in se ga lahko proda.

Proč s predsodki in pomisleki! Kdor ima čebele na premičnih satih, naj začne krmiti svoje čebele s pravilno kuhanim sladkorjem v razmerju 1:2 in naj začne delati umetne roje. Dovolj sem jasno razložil celo postopanje. Ako se prvič vse ne posreči, ne obupati! Začetnik je vsak revež, pa ga bo že izmodrila izkušnja. Tudi umetne roje krmi brez skrbi po mojem nasvetu s sladkorjem v razmerju 1:2 s primesjo nekoliko mlačne vode. Pomni, da se mora dajati ta zmes vedno mlačna, ne pa vroča ali mrzla!

Zalega je mogoča tudi brez obnožnine.

Občudujem pridnost, vnemo in vztrajnost gosp. P. Močnika.

Kot izvrstnemu teoretiku, risarju in dopisniku mu priznavam vso čast. Naj mi oprostí, ako mu nekaj oporekam. Jaz se na teorijo oziram

¹ Dokler nimajo čebele še zalege, se pač nekoliko pomaknejo za hrano, kadar imajo pa zalego, ne zapuste te več, ampak hrano prenašajo, če jo namreč morejo, zakaj včasih pri dolgotrajnem hudem mrazu tega ne morejo, zlasti če je med trd, in potem čebele kljub obilni zalogi pomrjů. — Op. uredn.

le takrat, ako se da ta uporabiti v praktičnem življenju — pri delu. Ako se ta ne zlađa s tem, se ne oziram nanjo, marveč jo smatram za nestvarno, brez dokazov. Trditev »Brez cvetnega prahu je torej obstoj zalege nemogoč,« je nestvarna in brez dokazov. Moja lastna izkušnja in prepričanje me uči, da ta trditev ni resnična. Čebele odgojijo zalego tudi popolnoma s samim čistim medom in celo s čistim kuhanim sladkorjem brez najmanjše količine cvetnega prahu. Razume se, da v manjši meri, kot ob času paše in izletov.¹ To trditev opiram na letošnje opazovanje.

Jaz sem mnenja, da kar je za človeka mleko, to je za čebele med ali pravilno kuhani sladkor. Otroci v svoji prvi nežni mladosti uživajo samo mleko, pa živijo, se redijo ter so čvrsti in zdravi. Letos sem imel pri rokah sredi zime na gorkem mal panjiček s sprašeno matico in nekaj čebelami. Krmil sem ga s sladkorjem. Matica je napravila zalego, ki se je razvijala normalno, brez obnožnine. Isto opazujem v dveh eksportovcih, katerima sem zamenjal pred jesenskim pitanjem okvirje z drugimi, popolnoma brez obnožnine.

Še nekaj o prevešanju in o trotih.

Gospod poštni nadoficijal I. Kosi nam je pojasnil svoje prevešanje, ki je v resnici dobro in vredno priznanja. To lahko imenujemo stopnjevalno prevešanje, ker se v resnici preveša dvakrat, da ga ločimo od enkratnega. Pri takem prevešanju ostane rada matica v vališču, in v medišču se ni bati matičnjakov, ker se prestavijo gor le okvirji s pokrito zalego. Tega pa ne morem razumeti, zakaj g. Kosi ne iztoči medu iz onih treh satov iz medišča, preden jih zamenja s tremi v medišču. Še manj mi gre v glavo, čemu hoče s temi sati z medom omejiti matici zaleganje v vališču. Vsak čebelar želi imeti v vališču veliko zalege, da s tem pomnoži ljudstvo, delavnost in donos. Po mojih izkušnjah so čebele jako trmoglave; ubogajo čebelarja le tam, kjer se jim zdi prav. Ako jim hočemo po nerodnosti ali proti njihovi naravi kaj vtepti v glavo, nás kratkomalo ne ubogajo, ali nas celo napadajo. Večkrat sem moral bežati pri kaki nerodnosti — dobro so me izučile! One imajo navado imeti glavno gnezdo sredi vališča. Tu se dobi navadno največ zalege. Ali jim je mogoče to zabraniti? Menda ne bo šlo, pač pa bodo znosile med na druge sate in napravile prostor matici za zalego. To se mi zdi potrata časa.

Gosp. Kosi imenuje moj način prevešanja mučen in pravi križev pot, ker morajo čebele dirjati s sata na sat. V resnici pa to ni nikako dirjanje, niti mučno in križev pot. Nekoliko spretnosti in vaje je treba res imeti, in delo gre hitro od rok. Z omelom prav na lahko povlečem po čebelah, ko naslonim okvir na dno, in čebele jo kot na vojaško povelje mahajo v panj. Ko so zapustile prvo stran okvirja, obrnem okvir na drugo stran, potegnem z omelom in čakam nekaj trenutkov, da od-

¹ Toda vsled pripravljanja redilnega soka za zalego brez obnožine trpi mnogo bolj čebelini organizem, ker primanjkuje beljakovin. Op. uredn.

idejo. Sedaj si ogledam okvir, kjer je prav malo čebel ostalo, ako ne bi bilo slučajno na njem matice. Ako je ni, ga postavim v medišče. Odslej bom na ta način prestavil 6 okvirjev s pokrito zalego v medišče, tri bom pustil z mlado zalego v vališču po nasvetu gosp. Kosija. Omelo bom pa rabil tudi v bodoče, da ne prenesem matice v medišče. Za ta nasvèt sem gosp. Kosiju hvaležen.

Glede trotov se pa gosp. Kosi prav nič ne ujema z menoj, ker se nad tem postopanjem zgraža, ki je brez dobička, zato ga odsvetuje. On trdi, da se ta mesarija odstrani s tem, da se vlagajo cele medstene, ter naj se trpi le toliko trotovine, kolikor je je treba.

Priznam, da prijetno delo ni to; to obglavljenje učinkuje nekak stud na nežne živce. Odkrito pa povem, da če hočemo svoje čebelno pleme izboljšati in privedi oplemenjenje matic do viška rodovitosti, nimamo druge poti od te. Dobre in rodovitne matice so duša napredka in dohodkov. Kako so se trudili doslej nekateri čebelarji povečati rodovitost svojih matic, je brati zlasti v nemških listih in knjigah. Vsem nam je dobro znano, da otroci podedujejo kaj radi dobre in slabe lastnosti svojih starišev. Za napredek živinoreje moramo imeti v prvi vrsti polnokrvne plemenske bibe. Isto je potrebno pri drugih živalih in tudi rastlinah. Mari se ne vrši isti proces tudi pri čebelah? Ako zatrem z obglavljenjem vse trote onih matic, ki niso posebno rodovitne, pa tudi z donosom nismo z njimi zadovoljni, bom s tem zabranil oplemenitev matic s troti istih matic. Nasprotno opazi lahko vsak čebelar, da se po rodovitosti in donosu medu nekateri panji zelo ločijo od zanikarnih; tem pustimo več ali vse trote. Trditev, da bi bilo to delo brez dobička, je nestvarna in brez dokazov.

Tudi jaz vem, do se z vlaganjem medsten dobi manj trotovine, zato odbiram okvirje s preobilno trotovino in jih rabim v medišču, ko prvič iztočim med. Umetne medstene so pa drage, zato se poslužujemo v sili okvirjev s početki. Tu pa napravijo trmoglave in neubogljive čebele nam v jezo preveč trotovine. Glavni moj namen obglavljenja trotov je in ostane oplemenitev matic, v tem vidim napredek, ne drugod!

Skrb in strah pred obglavljenjem trotov radi gnilobe je prazen in neosnovan. Navadno zaleže matica trotovo zalego, ko je že dovolj čebel v panju, da jo grejejo. Trotovina se navadno nahaja po konceh. Ko se začnejo izlegati troti, je nastopil čas rojenja. Panji so prenapolnjeni s čebelami. Obglavljati smemo pred rojenjem ali napravo umetnih rojev v gorkem vremenu. V narejenih rojih ne smemo trotom nikdar rezati glav. To delo moramo izvršiti že poprej, ali vse trote pustiti, če je matica izvrstna. Brezmatičnim panjem pa lahko porežemo trotom glave. Še isti dan osnažijo čebele satovje brezglavih trupov, jih pomečejo na dno in vržejo pred panj. Trotom režemo glave le ob času velikih družin, raditega se ni bati kake nesreče.

Ako trot požre največ kot ličinka, ob čem pa živi potem več mesecev? Trditev, da žro troti med, je splošno znana. Mi se trudimo, da

bi pridobili kolikor mogoče več medu zase, a ne za nepotrebne trote. Ako preveliko število trotov odstranim z obglavljenjem, sem s tem napravil sebi korist, ostal mi bo ves med, katerega bi mi drugače ti troti požrli. To menda ni napačno, pač pa pravo mnenje. Mi sovražimo in zatiramo trote, ker nam požrejo veliko medu, čebele jih pa ljubijo in gojijo preveč. Z obglavljenjem napravimo nekako srednjo pot. Kdo ima prav, jaz ali gosp. Kosi? To vprašanje naj reši slavna javnost.

Pri sklepu povem, da sem hvaležen gosp. Kosiju tudi za njegove dvombe in pomisleke, ker me je prisilil zadevo natančneje pojasniti. S poudarkom povem še enkrat, da naše čebelarstvo ne more priti do stalnega napredka, dokler se ne poprimejo čebelarji na vsej črti pitanja s pravilno kuhanim sladkorjem, narejanja umetnih rojev in reje prvovrstnih matic. To trditev sem pripravljen ves čas zagovarjati s stvarno pisavo in dokazi. Sedaj vemo, da so albertijevci in eksportovci panji najboljše vrste. Ako bomo v njih čebelarili na povedani način, dvignemo iz naše narave velik zaklad, ki bi lahko postal vir obilnih dohodkov našega naroda. Umni čebelarji, s pogumom in vnemo na delo!

Važnost čebel za rastlinstvo.

P. Močnik.

Kakšna bi bila zemlja brez rastlin! Tega si menda ne more nikdo prav misliti, tako smo vajeni rastlin. Je pa tudi ni v prirodi prikazni, ki bi silneje vplivala na človeštvo, nego množina rastlinskih oblik. Naravno je, da bi bila naša zemlja strašno enolična, ako bi rodila rastline zgolj ene vrste. Kako žalostna šele bi bila brez rastlin! Polne omare knjig so že napisali učenjaki o rastlinah, krstili jih z latinskimi imeni ter jih razvrstili v razne rede, a vendar je različnost rastlin, kakor njih številnost tudi njim uganka. Človek sega na različne načine precej globoko v gospodarstvo prirode. Ne samo, da uporablja za mnogovrstne potrebe pozemeljskega življenja ponujajoče se mu darove ter s tem potvarja površje, marveč tudi s svojimi sovrstniki navadno daleč naokrog vpliva na razvoj rastlinske rasti. Kaj bi človeštvo brez rastlinstva, brez sadja, žita, sočivja, krmilnih rastlin, lanu, konoplje? Odkod bi dobivali barve, olja in stotero potrebnih reči?

Kako so se rastline tako razširile, pomnožile in postale tako mnogoštevilne?

Tista vez, ki druží starodavnost rastlin s sodobnostjo, ki je vzrok neizumrljivosti rastlin, je seme ali sad. V njem je speča kal, ki rabi le pomladnega diha, da oživi in cveti. Kakor čudեսno je seme, tako čudесen je tudi njega postanek.

Rastlina zredi seme le, ako pade zrel cvetni prah na pestič rastline iste vrste. Cvetni prah pa ni kakor ptica, da bi zletel sam na pestič ter tam izvršil oploditev. Posluževati se mora

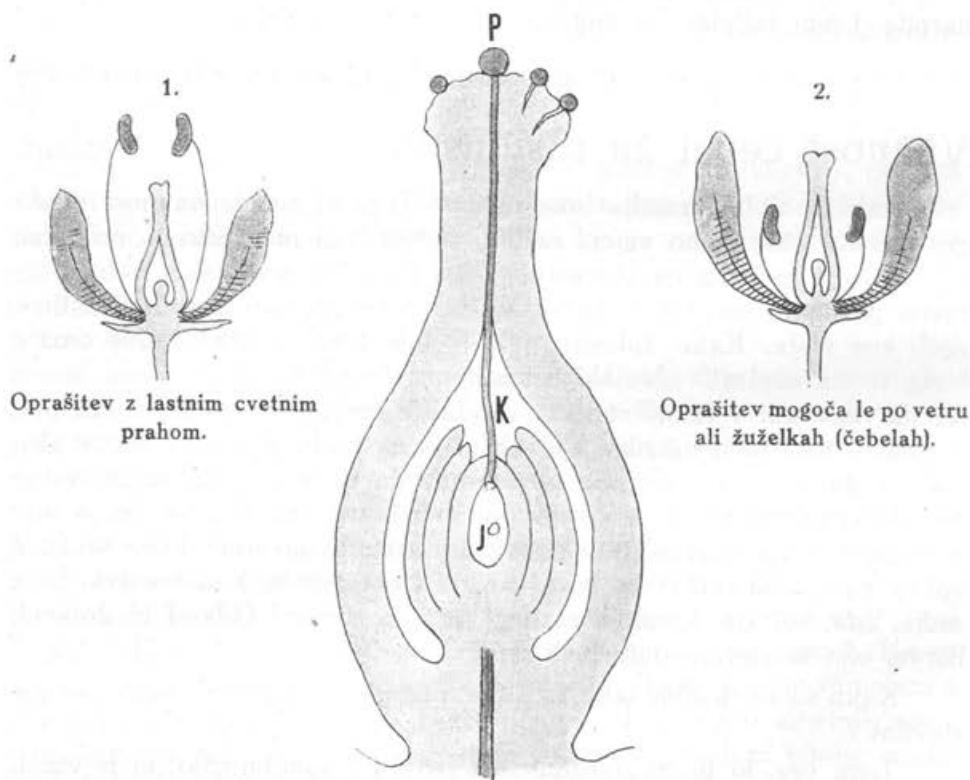
torej tujih sredstev, ki preneso prašek na pravo mesto, in to so žuželke in veter.

Med najvažnejše oploditelje štejemo čebele, čmrlje in metulje. Prenašanje cvetnega prahu od cveta do cveta se seveda ne zgodi samovoljno ali s premislekom. Živalce delajo to nevede, edino le radi lastnega preživljanja, ker najdejo v cvetih nektar in cvetni prah. Praški so navadno na površju klejasti, tako da obvisijo lahko v odprtih prašnicah ali na telesu živalic.

Medsebojni stik prašnic s pestičem pa še ne zadostuje za oploditev, marveč to je šele začetek jako čudесnih dogodkov, ki se vrše v notranjosti ploda. Prašek, ki je prišel na katerikoli način na sprejemljivi, vlažni pestič, se takoj napihne in požene cevi podobno kal (glej sliko

Oploditev cveta.

(Šematično.)

Prerez ploda: P = prašek; K = kal praška; J = jedro ploda. Najkrepkejši prašek je pognal kal do jedra ter tam izvršil oploditev.

str. 16, narcisa št. 1., 2.), ki prerije pestič ter pride skoz odprtino do jedra. Ako prestopi vsebina kali prašnika v jedro pestiča, tedaj je cvet oplojen, to se pravi, rastlina je usposobljena roditi seme. Po izvršeni

oploditvi se cvet posuši in odpade, plod pa raste in se veča v sad, v katerem je nežno seme dobro skrito proti škodljivim zunanjim vplivom.

Oplopitev se vrši pri rastlinah na dva načina, in sicer:

1. da pade s prašnika cvetni prah na pestič istega cveta,
2. da pride na katerikoli način prah s prašnika na pestič drugega cveta iste ali druge rastline.

V prvem slučaju se oplodi cvet z lastnim cvetnim prahom. Na ta način nastane slabejše in manj trpežno seme, ali pa zareditev semena sploh izostane, kar so poizkusi potrdili. Rž n. pr. je pri tem načinu oploditve — neplodna.

V drugem slučaju se oplodi cvet s tujim cvetnim prahom, posebno tedaj, ako je cvetni prah od druge rastline iste vrste, recimo od jablane na sosedovem vrtu. Temu načinu oploditve pravimo križatev. Tudi pri živinoreji je za dosego krepkega zaroda potrebna tuja oplopitev. Da je oprашitev s tujim cvetnim prahom za razširjatev rastlin ugodnejša, so nam v. dokaz sledeče ureditve pri rastlinah.

a) Prašniki in pestič so ločeni, deloma da tvorijo cvete zase, bodisi potem na isti ali drugi rastlini iste vrste, kakor pri leskovju, vrbju, orehah, jesenih itd. Med prašniki vrbe iščemo zastonj pestičev, najdemo ločene na posebnih drevesih ali grmih.

b) Pri cvetih s prašniki in pestičem prašniki ne zore ob istem času, kot je pestič zanj sprejemljiv, ali pa stoje prašniki tako (visoko ali nizko), da oprășitev ni mogoča. Takí cveti so torej pripravljene za oprășitev potom žuželk ali vetra.

S tem, da prašniki in pestič niso združeni in da prej zore, nego dozori pestič, je lastna oprășitev onemogočena, in važnost tuje oprășitve dognana. Modri Stvarnik je dal čebeli nagon, na poletu obiskavati le cvetlice ene vrste, torej le cvete jablane, četudi stoji poleg cvetoča hruška. Tako prenesejo cvetni prah od enega cveta na pestič drugega, izvršijo torej oprășitev s tujim cvetnim prahom. Če bi čebela letela od češpljevega cveta na jablanov, od tega zopet na vrbo ali slivo, bi seveda cvetov ne oprășila. To oplopitev izvršujejo lahko tudi druge žuželke: ker pa izmed teh prezimijo le posamezne oplojene samice, kakor je to pri čmrljih in osah, tedaj še v prvih pomladnih dneh niso tako mnogoštevilne kot čebele, torej pri oprășitvi v pomladi ne morejo priti v isti meri v poštev, nego one, ki prezimijo tako mnogoštevilno. Kjer torej čebel manjka, ne bo sadje nikoli tako rodilo, kot v krajih z razširjenim čebelarstvom.

Čebele pa niso samo pri oprășitvi sadnih cvetov velike važnosti, marveč sploh za vse rastline s cveti, zakaj veliko rastlin bi se potom semena ne moglo razmnoževati, ker bi bila oplopitev nemogoča. Morale bi izumreti. Druge zopet bi rodile sad, a vedno slabšega, brez trpežnosti in kaljivosti. Tudi njih usoda bi bila zapečatená.

Od prave opravitve je torej odvisna kakovost semena ali sadu, od tega zopet vztrajnost in trpežnost rastlin. Zatorej naj bi bil pravi sadjar obenem tudi čebelar; na sadovnjaku naj bi našel prostor tudi čebelnjak, kakor je to v Ameriki navada.

Reja matic.

P. Močnik.

Kratki čas paše izrabijo popolnoma le močni plemenjaki. Zatorej gleda pravi čebelar, da so plemenjaki za časa paše na višku razvoja. Najvažnejši faktor za hiter razvoj ljudstva je — matica. Ona je edina mati vseh čebel, zatorej je moč panjů odvisna vedno od njene rodovitnosti. Njena rodovitnost je glavni pogoj za pravi razvoj ljudstva.

Naravno obnovenje matice je rojenje. Ker pa čebelar, ki čebelari na med v panjih s premakljivo stavbo, ne sme pripustiti rojenja, je s tem odvzeta možnost obnovenja matice na ta način. Ker postane matica po 3—4 letih navadno neplodovita, je potemtakem panj slab in za donos strdi neraben. So tudi slučaji, da si čebele iz zalege vzgojijo novo matico, staro pa odstranijo; toda to se ne zgodi pogosto. Nastane torej potreba, da zamenjamo staro ali neplodovito matico z novo. Kdaj je to potrebno, poznamo na zalegi. Na ta način ohranimo panj v dobrem stanu in ga varujemo tako brezmatičnosti. Da pa smo informirani o starosti vsake matice, nam treba starost vsake zapisati. Novo matico ali kupimo, ali sami izredimo, to je ceneje in bolje. Čas za rejo matic je čas rojev, torej čas glavne paše; tedaj se posreči izrejevanje najbolje in najhitreje. Matice vzgajati se da na več načinov. Najpripravnejši in najlažji način se mi dozdeva naslednji:

Panjí, ki so iz kateregakoli vzroka pri razvoju zaostali, tako da za časa paše itak ne dosežemo ničesar z njimi, porabimo kot reditelje. Takemu panju odvzamemo vse satnike z nezadelano zalego ter jih nadomestimo z zadelano, to pa radi tega, da si osirotele čebele ne nastavijo matičnjakov nad prestaro zalego. Pravilna starost je do 3 dni. V sredo vstavimo na to satnik s tri dni staro zalego. Satnik pa prej takole pripravimo:

Vstavimo ga v sredino panjů z dobro matico. Po 2—3 dneh je poln mlade zalege. Tretji dan je zalega najpripravnejša prestaviti jo v osiroteli panj. Da pa čebele matičnjake laglje nastavijo, odrežemo satnik spodaj za kake 3—4 prste upognjeno. Tako napravimo prostor za matičnjake. Da potem matičnjake laglje izrežemo, in da je med njimi nekaj prostora, uničimo od treh jajčec vedno dvoje. Z vžigalico brodim po celici nekaj časa. Tako pripravljeni satnik vstavimo v sredino osirotelega panjů ter pridno krmimo, ako paša preneha. Ker je v panju sama zadelana zalega, imajo čebele le malo dela, nastavijo torej mnogo matičnjakov in izredijo tudi lepe matice.

Znano je, da umori prva izlezla matica svoje sestre po matičnjakih. Da nam ne splavajo vsi lepi upi po vodi, pazimo dobro, da ne zamudimo trenutka, ko matičnjaki dozore. Sedemnajsti dan navadno izleze matica. Ako odračunimo 3 dni, kateri čas je preživela matica kot jajce, tedaj je trinajsti dan tisti, kadar doraste matica in prične odpirati matičnjak. V nepoškodovanem matičnjaku, prevlečenim z voskom na vseh straneh, je še nedorasla matica. Ako je na mestu, kjer matica navadno odpre matičnjak, da izleze, vosek že odluščen do rjave, tenke kožice, tedaj je pravi trenutek. Prav gotovi pa smo, da je matica dorasla, ako se vidi na robu matičnjakovega pokrova že majhna odprtina, skozi katero zdajpazdaj pomoli matica jezik, da jo čebele pitajo. Če pa že enkrat matice pojejo, tedaj je zadnji čas.

Mlade matice torej ne smejo izlesti v panju-reditelju, marveč jih postavimo še v zaprtem matičnjaku v drug panj.

Matičnjak izrežemo trikotno in sicer tako, da je širokejša stran zgoraj. Tako prirezani matičnjak vstavimo v ravnoliko odprtino satnika ter ga pritrdimo s tenko treskico, da ne izpade. Čebele ga potem pritrdijo same primerno. Take satnike lahko porabimo za umetne roje, pri zamenjavi slabih, starih matic, ali si pa napravimo majhne roje, da se matica oplodi.

Matičnjak je jako nežen in občutljiv; zato treba paziti, da z njim nikamor ne zadenemo in ga sploh ne prijemamo, ker bi matico lahko poškodovali ali umorili.

Resnici na ljubo. F. Podgornik. Gor. Trebuša pri Slapu, Primorsko.

(Dalje.)

Da ne ostanem dolžan, in ker ste mi, gospod urednik, dali besedo, se — tudi resnici na ljubo — oglašam še v tem »boju«, oziroma premirju boja za Alberti-Žnideršičev panj.

Dobrote in prednosti tega panjů so navedli gospodje kritiki mojega članka, slabo stran sem opisal jaz in ostajam še pri svojih trditvah, priznati pa moram, resnici na ljubo, da bi bil uspeh mojega lanskega čebelarjenja v Alb.-Žnid. panju boljši, da bi se ne bil s prevešanjem toliko mučil, če bi bil prej čital za to potrebna navodila, ki so došla šele na moj odločni nastop.

Mogoče res, da je bil moj ton malce preveč zapovedujoč, ali mnenja sem, da bi ne bil z milimi prošnjami dosegel tega, kar sem dosegel z bolj odločnim zahtevanjem.

Vem, da sem povzročil s svojim člankom neko razburjenje med zagovorniki Alb.-Žnid. panjů ter mogoče neko zadovoljnost med nasprotniki istega. Da bo tako, sem vedel vnaprej, a namen članka je bil le: Koristiti čebelarški stvari, ne pa »zmanjšati vrednost Alb.-Žnid. panjů« in »ga uničiti«, kar sem bil pač jasno povedal. Ko sem članek

pisal, sem si mislil: »Če je opravljanje Alb.-Žnid. panjů res tako mučno, kot sem izkusil jaz, tedaj bi bilo krivično to zamolčati, če je pa opravljanje albertijevcev nerodno le, če se ne zna z istimi ravnati, se bo že našel kdo, ki bo opisal, kako treba postopati, da bo delo lahko in prijetno.«

In res! Nisem pisal zaman! Oglasilo se je več gospodov, ki odločno trde, da jim opravljanje Alb.-Žnid. panjů ne povzroča težkoč. Dali so tudi za to potrebna navodila, ki sem jih uporabil v praksi že letos — z dobrim uspehom. Medtem, ko sem se mučil lani pri enem panju s prevešanjem celo uro, sem opravil to letos prav lahko v pol ure. Drugo leto morda niti pol ure ne bom potreboval.

Nisem tedaj pisal zaman in »vzel vso pikrost na svojo kožo«, nisem s člankom škodoval, temveč koristil. Vsaj sebi.

Veseli me, da so gospodje kritiki poročali o svojih uspehih in izkušnjah z veseljem, z vneto, in da so mi nekateri celo hvaležni, da se je debata vnela! In če so mi gospodje hvaležni, da sem se »z vso silo zaletel v Alb.-Žnid. panj«, kako hvaležen jim moram biti za njih praktična navodila jaz in z menoj vsak, ki je iskal pouka. Medtem, ko se je do sedaj vedno čitalo, da se da v Alb.-Žnid. panju vse »igrati in hitro« opraviti, se čuje sedaj iz ust gospodov poročevalcev besedica — potrpljenje. Da, da! Le olupšavati ne!

Popotnik, ki ve, da ima pred seboj naporno pot, se je loti z odločnostjo, se na njo tudi pripravi. Tisti pa, kateremu se je slikalo pot lepšo, kot je, omaga sredi nje. Tako je tudi s čebelarjem-začetnikom. Ne slikajmo mu čebelarstva kot zabavo za ljudi, ki se žele le igrati, temveč kot resno delo, ki služi v zabavo le onemu, ki smatra delo za zabavo in ne zabave za delo!

Svetujmo po vesti, odkritosrčno! Ne zdi se mi zato lepo in prav, da nekateri gospodje kritiki odrekajo razumnost v čebelarstvu onim gospodom, katere sem vprašal za svēt glede čebelarjenja v Alb.-Žnid. panju, edino zato, ker so mi ta panj ali odsvetovali ali pa nasvetovali in mu priznali hibe. Ako bi bili razumni čebelarji le oni, ki priporočajo albertijevce, bi morali šteti k nerazumnim »junakom« v čebelarstvu tudi Gerstunga, ki priporoča vsakemu le svoj panj. Kateri panj bi bil neki svetoval svoj čas očak Dzierzon!

V lanskem listu »Prakt. Wegweiser für Bienenzucht« piše urednik tega lista na strani 252: »Če bi hotel biti negalanten, bi na podlagi izkušnje lahko rekel: Prizanesite mi z listovnimi panji!« In ta mož je brez dvoma razumen čebelar, sicer bi mu ne dali uredništva v roke.

Iz pogovorov z različnimi čebelarji in iz čitanja čebelarskih listov in knjig sklepam tole: Kdor je vajen čebelariti v panjih, ki se opravljajo od zgoraj in stoje v za to nalašč prirejenih paviljonih ali pa posamezno na prostem, temu delajo albertijevci težkoče, kdor pa čebelari v panjih, ki se odpirajo edino od zadaj in imajo satovje v topli stavbi, kot so

večnadstropni dunajski panji, ta se kmalu sprijazni z albertijevci, ki tvorijo nekak kompromis med panji gori navedenih dveh vrst. To potrdim lahko tudi iz lastne izkušnje. Lep dokaz za to je tudi pismo gosp. župnika Krakerja gospodu Humeku. On pravi, da je opravljanje Alb.-Žnid. panjů »kar možno preprosto«. Nasprotno pa je pisal gospod Žnideršič v Ludwigovi knjigi »Unsere Bienen«. V tej knjigi opisuje čebelarstvo na Kranjskem, pove, da je čebelaril v stoječih gerstungovcih, a priredil albertijevce v prvi vrsti radi prevažanja v pašo in radi metode prevešanja in pravi na strani 318. sledeče: »Iz izkušnje moram seveda potrditi, da stoje listovni panji, kar se tiče opravljanja, daleč za onimi, ki se opravljajo od zgoraj.« In še danes ni gospod Žnideršič, dasi največji mojster v čebelarstvu na Slovenskem, fanatičen priporočevalec svojega panjů.

Kar se tiče mere, smatram na podlagi teorije in prakse racionalno mero 25 × 40 cm za edino pravo in prevešanje dober pripomoček za večji donos medu. Metoda, ki odgovarja koli-kortoliko naravnemu razvoju čebel, ki jih ne ovira, temveč jim da priložnost, da se morejo razviti do viška, a da kljub temu praviloma »opuste« rojenje.

To se mi je zdelo potrebno omeniti glede kritike mojega članka in s tem tudi končam v nadi, da ste zadovoljni i Vi, gospod urednik, da sem »zakuril«, kot pravi gospod Barlè. Priložite, prosim, še Vi poleno, da bo bolj gorelo, da se zgane še kak odrevenel ud »Slov čebel. društva«, da vzplamti v »Čebelarju« več življenja — prakse!

Čebelarski pozdrav!

(Konec sledi.)

Koroške podružnice.

»Slov. čebelarsko društvo za Koroško« naznanja zaradi sladkorja za jesen, da so storjeni vsi potrebni koraki, da bi istega dobili, da še pa tako trdo nikoli ni šlo zaradi njega. Storilo se bo, kar le mogoče, gotovega pa se še ne more sporočiti. Kakor hitro bo dovoljen, prišlo bo naznanilo v »Slov. Čebelarju«, in če bi tedaj ta ne izšel, v »Miru«. Podružnicam se bo najbrž, kakor sicer, tudi sedaj še posebej naznanilo.

Upravništvo »Slov. čebelarja« naznanja:

Poslali smo opomine tudi nekaterim udom iz Koroškega. Zgodilo se je to po pomoti, in naznanjamo tu, da onim, ki so plačali že »Slovenskemu čebelarskemu društvu za Koroško«, ni treba plačevati. Položnico naj-nam vrnejo ali pa jo shranijo.

Letošnji prvi roji. Prvi roj je imel — kolikor je »Čebelarju« znano — urednikov učenec mladenček Janez Drakslar iz Drulovke pri Stražišču dne 1. maja. Dne 3. maja ga je dobil čebelar Janez Berce z Javornika nad Šmartnem pri Kranju, dne 5. maja pa urednik »Čebelarja«. Tako zgodaj ga ta v osemnajstih letih tu še ni imel, pač pa v Kolovratu leta 1890. že dne 18. aprila, ki je njegov sploh najzgodnejši roj, kar čebelarji.

Iz Osrednjega čebelarskega društva.

Odborova seja dne 19. februarja 1916. Navzoči gg.: Humek, Slapšak, Rojina in Zirkelbach.

Seji predseduje podpredsednik g. Humek, ker je odšel predsednik g. Hafner k vojakom. — Tajnik in blagajnik Zirkelbach poroča o društvenem premoženju in o dopisu »Zveze čebelarskih društev v Pragi«, glasom katerega je društvu dovoljeno 130 stotov neobdačenega sladkorja in da je tovarna pripravljena sama razposlati sladkor naročnikom. Poročilo se vzame z največjim zadovoljstvom na znanje. — Sklene se soglasno, da se naroči 130 q neobdačenega sladkorja in naroči tajniku in blagajniku, da vse potrebno preskrbi in uredi razdelitev. Določi se cena sladkorju za 100 kg 60 K in za 50 kg 31 K. Določi se tudi, da se do 8. marca sprejemajo naročila. — Sklene se soglasno, da se vnanjim odbornikom odslej poleg vožnje plača še 5 K dnevne, v čez noč pa 10 K za vsako sejo. — Raznoterosti.

Odborova seja dne 31. aprila 1916. Navzoči gg.: Humek, Slapšak, Bukovic, Rojina in Zirkelbach.

Seji predseduje podpredsednik g. Humek. — Sklepi: Kupijo se od g. Aleks. Tomana anatomske slike za 50 K. — Gg. Humek in Bukovic se pooblastita, da pregledata pri g. Černiču društveno zalogo čebelarskega orodja. — Občni zbor se vrši za l. 1914.—1916. koncem julija v Marijanišču. Zato naj izide »Čebelar« že do 10. julija. — Tajniku in blagajniku se naroči, da razpošlje opomine za zaostalo naročnino »Slov. Čebelarja«. — Za delegata na zborovanju »Zveze čebelarskih društev« na Dunaju dne 10. maja se izvoli g. Avgust Bukovic, njegovim namestnikom g. Zirkelbach, ki lahko, ako bi bil zadržan, določi sam namestnika. Delegatu se naroči, da prosi na zborovanju, naj društvo dobi za pomladno in jesensko pitanje vselej po dva vagona, za poletno pitanje pa en vagon neobdačenega sladkorja. — Zaradi društvenih obvestil podružnic in sosednjih čebelarskih društev se v bodoče naznani v vsaki številki »Slovenskega Čebelarja«, kdaj da izide prihodnja številka. — Raznoterosti.

Listnica uredništva.

Radi razmer smo silno zakasneli — na vseh straneh. Pa pride čas!